

*Narracja w nastrojeniu grozy*¹

Dorota Szymonik

Profesor Michał Bristiger podczas wykładu poświęconego operze Mieczysława Weinberga „Pasażerka” wspominał o kategorii dzieła stojącego pod znakiem grozy. Groza jest wg Profesora naszym trwałym nastrojeniem wobec największych etosów ludzkiej egzystencji. Jako formę swojego wykładu Profesor wybrał *Opowieść*. Na samym wstępie wyjaśnił gronu osób słuchających dlaczego przyjmuje perspektywę historyczną, nie zaś teoretyczną: w teorii można przedstawiać, ale nie ma w niej miejsca na narrację, podczas gdy o „Pasażerce” trzeba snuć opowieść. „Sprowadzić rzecz całą do faktów – cóż by z tego zostało..?” pyta Zofia Posmysz w opowiadaniu *Ten sam doktor M.* Nam, współczesnym, pozostaje zatem narracja jako wyraz pamiętania. Jakkolwiek nadamy jej charakter – czy będzie to historia, czy opera, czy film, czy wykład – pozostanie dziełem w nastrojeniu grozy. Dziełem o tym, co potrafimy zrobić z naszą pamięcią.

Profesor przekonuje nas, że w sytuacji, gdy Marta, tytułowa Pasażerka z powieści Zofii Posmysz, była więźniarka Auschwitz, zachowuje milczenie, przeszłość przestaje istnieć. Coś podobnego zdają się sugerować słowa Paula Éluarda stanowiące motto do libretta opery Weinberga: „Jeżeli zgaśnie echo tych głosów- zginiemy”. A jednak Marta, wobec swojej oprawczyni, decyduje się na milczenie. Dlaczego? Przecież milcząc pozwala, by tamta, po raz kolejny, opowiedziała jej historię po swojemu. A może milczenie Marty też o czymś opowiada? Bo czy Marta rzeczywiście milczy? Czy milczy tak wielokrotnie wzdragająca się przed wspomnianiem narratorka opowiadań Zofii Posmysz? Czy wreszcie milczy sama autorka tak niechętnie odpowiadająca na liczne pytania Andrzeja Munka dotyczące życia w obozie? Milczy. Ale jest to milczenie, które jest narracją, tak jak w muzyce cisza jest dźwiękiem.

---

¹ Teksty Doroty Szymonik oraz Ewy Schreiber powstały po wykładzie prof. Michała Bristigera wygłoszonym 2. czerwca 2009 roku na spotkaniu Koła Naukowego Studentów Muzykologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Głos dr Doroty Wolskiej opublikowały *Zeszyty Literackie* w numerze 107 (2009).